

การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง Teaching Thai as a Second Language to Students of the Hmong Ethnic Group

อนุสรณ์ อนันต์วิไล^{1*}, วีรชน จันทรย์วง², จิรภฤต อินตายุวง³
Anusorn Ananwilai^{1*}, Veerachon Janyuang², Jirakrit intayuang³

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
Master of Education Program in Educational Administration.
Mahamakut Buddhist University Lanna Campus

* Corresponding Author E-Mail : Anusornanwilai@gmail.com

บทคัดย่อ

การสอนภาษาไทยเป็นเรื่องปกติทั่วไปสำหรับคนไทยที่ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ซึ่งไม่ใช่อุปสรรคสำคัญที่จะเรียนรู้การอ่านการเขียนภาษาไทย แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วในประเทศไทยยังมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย อาศัยอยู่ร่วมกันในประเทศไทย ร่วมกันขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ซึ่งในประเทศไทยมีจำนวนมากกว่า 150,000 คน โดยกระจายตัวอาศัยอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ โดยเฉพาะพื้นที่ภาคเหนือ เช่น จังหวัดตาก จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีประชากรชาติพันธุ์ม้งอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ในหลายพื้นที่ที่มีการก่อตั้งโรงเรียนนั้นมีจำนวนนักเรียนทั้งหมดเป็นนักเรียน ชาติพันธุ์ม้ง การสอนภาษาไทยจึงเป็นการสอนในฐานะภาษาที่สองสำหรับนักเรียนในกลุ่มนี้ เนื่องด้วยนักเรียนใช้ภาษาหม้ง (Hmong language) เป็นภาษาหลักในชีวิตประจำวัน การสอนภาษาไทยโดยใช้สื่อรูปภาพในชีวิตประจำวันของนักเรียนเข้ามามีบูรณาการด้วยสามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนและมีภาพจำเนื้อหาที่คงทนถาวร

คำสำคัญ: 1.การสอนภาษาไทย ; 2.ชาติพันธุ์ม้ง ; 3. สื่อรูปภาพ

Abstract

Teaching Thai may seem like a common practice in Thailand. Especially for Thai people who already use Thai in their daily life, it is not a big deal to learn to read and write Thai. But it is generally known that in Thailand there are still many ethnic groups living together in Thailand, working together to drive the economy and society. Especially the Hmong ethnic group In Thailand, there is a population of more than 150,000 people, spread out in various provinces, especially in the northern region such as Tak, Chiang Rai, and Chiang Mai, where there is a large Hmong ethnic population. As a result, in many areas where schools have been established, the number of students All are ethnic Hmong students. Teaching Thai is therefore taught as a second language for students in this group. Because students use Hmong language as their main language in everyday life. Teaching Thai language by integrating images into students' daily lives will help students understand the lesson and have lasting memories.

Keywords: 1. Teaching Thai ; 2. Hmong ethnicity ; 3. Image Media

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้ถ่ายทอด สื่อ ความรู้ ความคิด หรือความรู้สึกของตนไปยังผู้อื่น (ผู้รับสาร) อันจะทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันในกลุ่มสังคมเดียวกัน นอกจากการเรียนรู้ภาษาของสังคมตนเองแล้ว มนุษย์ยังเรียนรู้ภาษาของสังคมอื่นเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างคนต่างเชื้อชาติอีกด้วย ดังนั้น ภาษาจึงเป็นเครื่องมือสื่อสารของมนุษย์ทุกชาติที่สำคัญอย่างยิ่ง หากกล่าวถึงประเภทของภาษา โดยทั่วไปนักภาษาศาสตร์แบ่งภาษาเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ภาษาที่หนึ่งหรือภาษาแม่ (first language or mother tongue) ภาษาที่สอง (second language) และภาษาต่างประเทศ (foreign language) การเรียนรู้ภาษาทั้ง 3 ประเภทมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ การเรียนรู้ภาษาที่หนึ่งหรือภาษาแม่เป็นภาษาที่เด็กเรียนรู้เป็นภาษาแรกในชีวิต เพราะเด็กได้ยินได้ฟังภาษาที่ พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง หรือพี่เลี้ยงสื่อสารกับเด็กในครอบครัวทำให้สมองของเด็กเรียนรู้และจดจำ จนถึงวัยที่สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้ แต่การเรียนรู้ภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้หลักไวยากรณ์ของภาษานั้น เพื่อให้สามารถใช้ภาษานั้นได้อย่างเจ้าของภาษา

ชาติพันธุ์ม้ง

ยังไม่มีผู้ใดสามารถสรุปได้ว่าชาติพันธุ์ม้งมาจากที่ไหนแต่สันนิษฐานกันว่า ม้งอพยพมาจากที่ราบสูงทิเบตไซบีเรียและมองโกเลียเข้าสู่ประเทศจีน และตั้งหลักฐานตั้งหลักแหล่งอยู่แถบลุ่มแม่น้ำเหลืองแม่น้ำฮวงโหเมื่อราว 3,000 ปีมาแล้ว ซึ่งชาวม้งจะตั้งถิ่นอยู่ในมณฑลไคเวจ่า ฮุนหน่า กวางสี และมณฑลยูนนาน ม้งอาศัยอยู่ในประเทศจีนมาหลายทศวรรษ (มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 2563) ม้งเป็นชนเผ่าดั้งเดิมที่รวมกับชนเผ่าอื่น ๆ รวมเรียกว่าหมาน แล้วอพยพเคลื่อนย้ายมาสู่ตอนกลางของประเทศในมณฑลฮุนนานกวางเจา เป็นอาณาจักรมีกษัตริย์ปกครองอาณาจักรของตนเองนั้นเรียกว่าชาวฮั่น มีการทำศึกสงครามกันมามากมายหลายครั้งแต่ท้ายที่สุดก็พ่ายแพ้ให้กับจีน จึงอพยพมาสู่ดินแดนทางตะวันตกเฉียงใต้ ของประเทศจีนคือมณฑลยูนนานและมณฑลกวางสี กลายเป็น 3 ชนเผ่าคือ โล-โล ฉาน และม้ง ต่อมาค่อย ๆ อพยพเข้ามาในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามตอนเหนือเดียนเบียนฟู เข้าร่วมกับชาวฮ้อรบกับชาวเวียดนามแล้วพ่ายแพ้จึงอพยพมาอยู่ที่แคว้นสิบสองปันนาของจีน และ สิบสองจุของไทย และบางกลุ่มอพยพไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สหภาพพม่า และประเทศไทย

ชาติพันธุ์ม้งนิยมสร้างบ้านเรือนในพื้นที่สูงด้วยความเคยชินเพราะบนพื้นที่สูงจะมีอาหารเพียงพอมีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์เพื่อการอุปโภค บริโภค ตลอดจนมีน้ำเพียงพอกับการเกษตร พื้นที่ภูเขาสามารถกักเก็บน้ำได้ดีอีกทั้งชัยภูมิที่สูงนั้นยากต่อการที่ศัตรูจะลุกลาม และบนยอดเขาสูงอากาศเย็นปลอดจากไข้มาลาเรีย อหิวาตกโรค เหมาะแก่การปลูกฝิ่นที่ชอบอากาศเย็น

สำหรับชาติพันธุ์ม้งในประเทศไทยอพยพมาตั้งถิ่นฐานนานกว่า 250 ปีส่วนใหญ่อพยพมาจากรัฐฉานประเทศพม่า อาศัยอยู่ตามพรมแดนด้านตะวันออกและตะวันตกได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปางตาก แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก เพชรบูรณ์ และเลย (สถาบันวิจัยชาวเขา, 2541)

ม้งในประเทศไทยมีการใช้ภาษาอยู่ 2 แบบคือภาษาม้งขาวและภาษาม้งเขียวซึ่งจะมีสำเนียงเสียงที่แตกต่างกัน แต่พื้นฐานเสียงของคำยังคงใกล้เคียงกัน ในประเทศไทยนั้นมีจำนวนประชากรม้งมากกว่า 150,000 คน จากการสำรวจของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ พ.ศ 2545 คาดว่าปัจจุบันอาจมีเพิ่มกว่า 200,000 คน ด้วยเหตุนี้ในหลายพื้นที่ในภาคเหนือจึงเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ม้งอาศัยอยู่ 100% จำนวนประชากรที่ค่อนข้างมากในแต่ละพื้นที่จึงมีการก่อตั้งโรงเรียนขึ้นและนักเรียนที่เข้าศึกษาในโรงเรียนนั้นทั้งหมดก็เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ซึ่งมีภาษาม้งที่ใช้ในการสื่อสารเป็นของตนเองตั้งแต่เด็ก ภาษาไทยและ

ภาษาม้งนั้นมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน เช่น ภาษาไทยมีตัวสะกดแต่ภาษาม้งไม่มีตัวสะกด ภาษาไทยมีพยัญชนะต้นได้มากที่สุดแค่ 2 ตัวแต่ภาษาม้งมีพยัญชนะต้นได้มากที่สุดถึง 4 ตัวเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยมี 4 รูป 5 เสียง ส่วนของภาษาม้งมีวรรณยุกต์ 7 รูป 8 เสียง จึงเห็นได้ว่าการสอนภาษาไทยสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ม้งนั้นก็เหมือนการสอนภาษาต่างประเทศให้กับนักเรียน จึงมิใช่เรื่องง่ายเนื่องด้วยภาษาไทยเป็นภาษาในฐานะภาษาที่ 2 ที่นักเรียนกลุ่มนี้ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ตัวอักษร พยัญชนะ หลักไวยากรณ์ การอ่านและการเขียน จึงต้องใช้ความรู้ความเข้าใจและเทคนิคการสอนที่มีความหลากหลาย เข้ามาช่วยส่งเสริมในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับนักเรียนชาติพันธุ์ม้ง

แนวคิดวิธีการสอนภาษาต่างประเทศ

แนวคิดวิธีการสอนภาษาต่างประเทศมีหลายแนวคิดสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้ (สมิตรา อังวัฒน์กุล, 2540: น. 204-207)

1. วิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล (The grammar–translation method หรือ Translation method) เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่แนวคิดหรือความเชื่อที่ว่าภาษาเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ผ่านกระบวนการลอกเลียนแบบและท่องจำตามแนวคิดของกลุ่มโครงสร้างนิยมวิธีการสอนแบบนี้ใช้วิธีการแปลเป็นหลักโดยถือว่าภาษานั้นประกอบด้วยคำเป็นจำนวนมากซึ่งมีความหมายตรงกับคำในภาษาอื่นการสอนไวยากรณ์จะสอนท่องกฎเกณฑ์และข้อสัต์เฉพาะต่าง ๆ ในไวยากรณ์มากกว่าที่จะเรียนระบบโครงสร้างของภาษานั้น ๆ และผู้สอนเน้นที่ข้อยกเว้นต่าง ๆ ซึ่งบางครั้งก็เป็นคำที่ไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวันนอกจากนี้เมื่อแปลข้อความผู้แปลก็ต้องคิดถึงหลักของไวยากรณ์ในการแปลให้ถูกต้องอีกด้วย

วิธีการสอนแบบนี้จะมีประโยชน์สำหรับผู้เริ่มเรียนระยะแรกแต่ผู้เรียนจะไม่ได้เรียนรู้ภาษาตามธรรมชาติจึงอาจทำให้ผู้เรียนไม่สามารถพูดได้

2. วิธีการสอนแบบตรง (The direct method) วิธีนี้เน้นเรื่องการพูดและห้ามการแปลโดยเด็ดขาดผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเอาใจใส่กฎเกณฑ์ของภาษาแต่ผู้เรียนจะเรียนไวยากรณ์ด้วยการใช้และการพูดประโยคต่างๆด้วยปากเปล่าซ้ำ ๆ การสอนศัพท์จะใช้อุปกรณ์หรือรูปภาพประกอบส่วนคำที่แสดงกิริยา ได้ก็แสดงกิริยาให้ดูและการสอนศัพท์แต่ละคำจะไม่ปรากฏเดี่ยวๆเป็นอันขาดแต่อยู่ในรูปของประโยคที่สามารถนำไปใช้ได้

วิธีสอนกล่าวดังนี้ จึงตรงกันข้ามกับวิธีการสอนแบบไวยากรณ์และแปลคือผู้เรียนไม่จำเป็นต้องท่องคำศัพท์หรือจดจำหลักเกณฑ์ทางภาษามากมายแต่ผู้เรียนเรียนภาษาในสถานการณ์จริงเน้นทักษะการฟังการพูดส่วนทักษะการอ่านเป็นแกนนำเรื่องที่ผู้เรียนได้ฟังและพูดแล้วมาฝึกอ่านออกเสียงและพยายามหาคำศัพท์จากบริบทสำหรับทักษะการเขียนเริ่มจากฝึกข้อสรุปเนื้อเรื่องที่ได้จากการอ่านหรือพูดคุยกันมาแล้ว

3. วิธีการสอนแบบฟัง-พูด (audio–lingual approach) เกิดจากแนวคิดทางจิตวิทยาพฤติกรรมและจิตวิทยาการเรียนรู้รวม ทั้งแนวคิดที่ว่าด้วยการเรียนรู้ภาษาเชิงโครงสร้างได้รับการยอมรับและผสมผสานกันออกมาเป็นวิธีการและกระบวนการเรียนรู้ภาษา

แนวการสอนนี้เน้นกระบวนการเรียนรู้ภาษาตามธรรมชาติโดยเริ่มจากการฟังให้เข้าใจก่อนแล้วจึงพูดอ่านและเขียนตามลำดับการสอนระยะแรกเน้นฝึกฟังและการออกเสียงให้ถูกต้อง เพื่อให้เกิดการจำรูปแบบโครงสร้างภาษาและการทำแบบฝึกหัดเพื่อท่องจำหรือการฝึกซ้ำ ๆ การสอนโครงสร้างของภาษาจะสอนจากง่ายที่สุดขึ้นไปเป็นขั้นๆนอกจากนี้ผู้สอนภาษาสามารถใช้ภาษาของผู้เรียนเพื่ออธิบายเนื้อหาที่ยากได้เพื่อประหยัดเวลาแต่ผู้สอนควรใช้เท่าที่จำเป็น

4. วิธีสอนตามทฤษฎีความรู้ความเข้าใจ (The cognitive code learning theory) วิธีสอนแบบนี้อิงแนวคิดที่ว่าภาษาเป็นระบบที่เข้าไปตาม กฎเกณฑ์ความเข้าใจและการแสดงออกทางภาษาขึ้นอยู่กับความเข้าใจกฎเกณฑ์เมื่อผู้เรียนเข้าใจรูปแบบของภาษาและความหมายแล้วก็จะสามารถใช้ภาษาได้นอกจากนี้การเรียนภาษาเป็นกระบวนการภายในสมองมนุษย์สามารถเรียนรู้ภาษามาตั้งแต่เกิดไม่ได้เกิดจากการวางเงื่อนไขเพียงอย่างเดียว

วิธีการสอนแบบนี้คล้ายวิธีการสอนแบบไวยากรณ์และแปลในส่วนที่เน้นความเข้าใจโครงสร้างทางประสาท แต่แตกต่างกันที่จุดมุ่งหมายในการสอนวิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปลมุ่งสอนไวยากรณ์เพื่อนำไปใช้แปลข้อความ ความสำคัญจึงอยู่ที่ความสามารถในการเทียบเคียงภาษาทั้งสอง แต่การสอนตามทฤษฎีความรู้ของเข้าใจมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของภาษาที่เรียนก่อนนำไปใช้การเลียนแบบและการจดจำไม่ได้ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจภาษา ดังนั้นสิ่งที่นำมาให้ผู้เรียนเรียนต้องเป็นสิ่งที่มีความหมายเสมอและมี การจัดลำดับความยากง่ายของเรื่องที่เรียนด้วย

5. วิธีการสอนแบบเงียบ (The silent way) เป็นวิธีการเรียนรู้ภาษาที่มีแนวคิดพื้นฐานใกล้เคียงกับวิธีการสอนแบบธรรมชาติ แต่มีวิธีการสอนที่แตกต่างกันคือไม่ได้เน้นการฟังเป็นเวลานานแต่ฟังแล้วต้องพูดตามออกเสียงให้ใกล้เคียงมากที่สุด ผู้สอนจะสอนการออกเสียงคำต่างๆด้วยการใช้อุปกรณ์การสอนที่เป็นแท่งไม้เป็นจุดเริ่มต้นและอุปกรณ์อื่น ๆ ต่อมาสอนลูกประโยคต่าง ๆ โดยนำเอาคำมารวมกันฝึกอ่านประโยคต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นโดยอาศัยแผนภูมิและผู้สอนพูดให้น้อยที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนฝึกและคิดริเริ่มสร้างสรรค์ภาษาออกมา ผู้เรียนจะมีบทบาทในการพูดค่อนข้างสูงเช่นเดียวกับวิธีการเรียนรู้แบบกลุ่มสัมพันธ์ที่ทำให้บทบาทของผู้สอนเป็นเหมือนผู้ให้คำปรึกษาคอยบอกคำหรือประโยคที่ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นในห้องเรียน

6. วิธีการสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทาง (The total physical response) แนวการสอนแบบนี้ให้ความสำคัญต่อการฟัง เพื่อความเข้าใจแนวคิดเรื่องการเน้นทักษะการฟังเพื่อความเข้าใจได้มาจากการสังเกตการเรียนรู้ภาษาแม่ของเด็ก เด็กจะใช้เวลาฟังผู้คนรอบข้างก่อนที่จะเริ่มพูดเด็กจึงมีเวลาหาความหมายจากเสียงที่เขาได้ยิน

ระยะเริ่มแรกผู้เรียนไม่ต้องพูดแต่เป็นผู้ฟังและทำตามผู้สอนหลังจากเรียนดูโดยทำตามคำสั่งระยะหนึ่งเมื่อผู้เรียนพร้อมที่จะพูดก็จะเป็นผู้ออกคำสั่งเอง และเรียนอ่านเขียนต่อไปวิธีการสอนแบบนี้จึงไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกวิตกกังวลในการเริ่มเรียนภาษา เพราะเริ่มต้นเรียนด้วยการฟังและทำตามคำสั่งของผู้สอนเท่านั้น

7. วิธีการสอนแบบธรรมชาติ (The natural method หรือ The natural approach) แนวคิดและวิธีการสอนแบบธรรมชาติจริงแนวคิดการสอนภาษาตามแบบการเรียนรู้ภาษา คือกระบวนการเรียนรู้ภาษาเหมือนเด็กพูดภาษาแม่ได้โดยธรรมชาติการสอนใช้วิธีการพูดเป็นหลักและผู้สอนจะเน้นเรื่องคำศัพท์อย่างมากด้วยถือว่าการเรียนภาษานั้นคือเรียนคำศัพท์ส่วนไวยากรณ์ที่เรียนนั้นเป็นแบบให้คำจำกัดความและกฎเกณฑ์ส่วนเนื้อเรื่องที่เรียนมียึดเอาเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นในขณะนั้นเป็นเกณฑ์

วิธีสอนแบบธรรมชาติคล้ายกับวิธีสอนแบบตรงกลาง คือการสอนแบบวิถีธรรมชาติผู้เรียนฟังผู้สอนพูดภาษาต่างประเทศตั้งแต่เริ่มเรียนและผู้สอนจะใช้กิจกรรมต่าง ๆ ในการสื่อสารกับผู้เรียน เช่นเดียวกับวิธีการสอนแบบตรงแต่มีข้อแตกต่างจากวิธีการสอนแบบตรงคือวิธีสอนแบบธรรมชาติผู้เรียนผู้ภาษาแม่ควบคู่กับภาษาต่างประเทศได้จึงทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกวิตกกังวลในการสื่อสารกับผู้สอนมาก

8. วิธีการสอนแบบชักชวน (suggestopedia) วิธีการสอนแบบชักชวนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาสื่อสารในชีวิตประจำวันผู้สอนจะเป็นคนที่ผู้เรียนไว้วางใจการเรียนการสอนเน้นการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเครียดหรือวิตกกังวล

จะเห็นได้ว่าวิธีการสอนแบบซักชวนเน้นการจัดบรรยากาศห้องเรียนให้เป็นธรรมชาติ เป็นกันเอง สนุกสนานหรือเหมือนพักผ่อนเพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผ่านกิจกรรมต่างๆทั้งการเล่น ละครบทบาทสมมุติการละเล่นแบบต่างๆที่จะช่วยให้ผู้เรียนจดจำได้ดียิ่งขึ้น แต่วิธีการสอนแบบซักชวนไม่เหมาะกับผู้เรียนกลุ่มใหญ่เนื่องจากผู้สอนอ่านดูแลไม่ทั่วถึง

9. วิธีการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ (community language learning) วิธีการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางผู้สอนจึงทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางภาษาให้แก่ผู้เรียน

การสอนแบบนี้ส่วนมากจะไม่มีแผนการเรียนที่ชัดเจนขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เรียนโดยปกติ แล้วการเรียนการสอนผู้สอนจะให้ผู้เรียนพูดแสดงความรู้สึกเป็นภาษาของผู้เรียน และผู้สอนจะแปลหรือตีความเรื่องให้ผู้เรียนพูดนั้นให้ทั้งชั้นฟังบรรยากาศในห้องเรียนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับบทเรียนที่เรียนอย่างอิสระ เน้นให้ทุกคนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

วิธีการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ไม่เหมาะกับผู้เรียนกลุ่มใหญ่เช่นเดียวกับวิธีการสอนแบบซักชวน เนื่องจากผู้สอนอาจดูแลผู้เรียนไม่ทั่วถึง

10. วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (The communication approach) การเรียนการสอนภาษา ในต่างประเทศ ในระยะหลังมีแนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาจีนไปเป็นการสอนเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมแต่ภาษาคือระบบการสื่อสารหรือสื่อความหมายดังนั้นการสอนภาษาจึงควรสอนให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้ศึกษาหรือสื่อความหมายได้

ฉะนั้นการเรียนรู้ภาษาผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกฝนการใช้ภาษาในบริบททางภาษาและวัฒนธรรมตามความเป็นจริงการเรียนการสอนจึงเน้นเนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสารมากกว่าเน้นกันยัดเสียด และรูปแบบรูปประโยคที่ใช้ฝึกจึงเป็นรูปประโยคที่สร้างตามสถานการณ์จริงที่ใช้พูดกันในชีวิตประจำวันเพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ได้จริงและใช้ได้อย่างถูกต้องเหมือนเจ้าของภาษา

การเรียนรู้โดยใช้สื่อรูปภาพ

ในด้านการศึกษา การเรียนรู้ผ่านการมอง เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้แล้วเกิดประสิทธิผลที่น่าพึงพอใจมากที่สุด ผู้เรียนที่มีสติปัญญาและพัฒนาการอยู่ในขั้นปกติ โดยมีหลักการและแนวคิดมาจากการนำรูปภาพหรือสัญลักษณ์เข้ามาแทนภาษาพูดของบุคคล ส่งเสริมกระบวนการคิดในสมองผ่านการ มองและสร้างภาพในสมอง ผู้เรียนที่เรียนรู้ผ่านการ มองเห็นนี้ จะถูกเรียกว่า “ Visual Learner ”

การสอนภาษาไทยโดยใช้สื่อรูปภาพสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ม้งนั้น มีความจำเป็นต้องใช้รูปภาพที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน เป็นเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่นักเรียนพบได้บ่อยครั้งในชีวิตประจำวัน เกิดภาพจำซ้ำ ๆ จนเคยชิน การนำประโยชน์ของภาพความเคยชินมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยจึงส่งผลดีต่อการจำของนักเรียน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาบริบท (context study)

เป็นการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวนักเรียนทั้งทางด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของตัวนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และภูมิศาสตร์ในท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่ เพื่อให้เข้าใจสภาพที่ก่อให้เกิดจุดเด่นและจุดด้อยให้กับตัวนักเรียน อันจะส่งผลให้สามารถวิเคราะห์และสร้างสื่อรูปภาพเพื่อใช้ในการสอนภาษาไทยได้ตรงประเด็นสนใจของนักเรียน

2. ออกแบบ (design)

การออกแบบเป็นขั้นตอนที่ต้องศึกษาตัวชี้วัดหรือเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ต้องทำความเข้าใจก่อนว่า เมื่อจัดการเรียนการสอนแล้วต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้อะไร ได้รับทักษะใดจากการเรียน จึงนำมา

บูรณาสร้างสื่อรูปภาพที่ได้ศึกษาบริบทของนักเรียนไปในเบื้องต้น โดยการสร้างสื่อรูปภาพอาจสร้างจากตัวผู้สอนเองหรือใช้กิจกรรมให้นักเรียนเป็นผู้วาดหรือสร้างเองก็ได้ ซึ่งสิ่งสำคัญคือนักเรียนต้องมีความคุ้นเคยกับภาพนั้น ๆ เพื่อให้เมื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยแล้ว นักเรียนมีความเข้าใจในภาพนั้น ๆ และจำการเรียนรู้เป็นรูปภาพได้ ซึ่งการจำเป็นภาพจะมีความคงทนถาวรกว่าการจำเป็นตัวอักษร

ตัวอย่างสื่อรูปภาพที่ใช้ในการสอนภาษาไทย

3. การวางแผนการจัดการเรียนรู้ (Lesson Planning)

เป็นการออกแบบวางแผนในการจัดการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดเป้าหมายที่ต้องการให้นักเรียนได้รับเมื่อเรียนจบ โดยนำสื่อรูปภาพมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้ตามแต่ความเหมาะสมของกิจกรรมหรือความเหมาะสมของบริบท ซึ่งในขั้นตอนนี้การวางกิจกรรมการเรียนรู้มีความสำคัญมาก ๆ เพราะนักเรียนจะประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้หรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับวางแผนการจัดการเรียนรู้ในขั้นตอนนี้

4. สะท้อนผลการเรียนรู้ (Reflect on the results)

เป็นการประเมินเพื่อสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักเรียนว่ามีผลการเรียนรู้ตามที่เป้าหมายไว้หรือไม่ หากไม่ต้องสะท้อนหาสาเหตุว่าเกิดข้อผิดพลาดประการใดและหาแนวทางแก้ไข แต่ถ้าบรรลุตามเป้าหมายไว้ผู้สอนควรศึกษาต่อไปว่าผลการเรียนรู้นั้นคงทนได้นานเพียงใด และจะเพิ่มประสิทธิภาพในวิธีการสอนแบบใช้รูปภาพได้เช่นใดอีกเพื่อผลประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนในอนาคตข้างหน้า

สรุป

การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ม้งนั้น สิ่งสำคัญคือผู้สอนต้องเข้าใจเข้าถึงบริบทสภาพแวดล้อมของนักเรียน การรับรู้ปัญหาจุดเด่นจุดด้อยของนักเรียน การรับรู้ถึงแหล่งที่มาของสภาพปัญหาถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้สามารถออกแบบสื่อรูปภาพได้อย่างถูกต้องตรงตามความสนใจของนักเรียน หากนึกภาพว่านักเรียนอาศัยอยู่บนดอยมาทั้งชีวิต แต่ครูเอาภาพทะเล รถไฟฟ้า มาใช้ในการสอนแน่นอนว่าอาจเป็นที่สนใจในเรียนในช่วงแรกแต่ เมื่อผ่านไปสักพักผลการเรียนรู้จากภาพจำเหล่านั้นจะค่อย ๆ หายไป เนื่องด้วยนักเรียนไม่เคยมีประสบการณ์โดยตรงกับสถานที่หรือสิ่งของในภาพ แต่หากนำภาพที่นักเรียนมีความคุ้นเคยมีประสบการณ์โดยตรงมาใช้ จะสามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนและภาพจำเหล่านั้นจะอยู่คงทนเพราะเป็นภาพที่นักเรียนเคยมีประสบการณ์โดยตรง ซึ่งภาพจำเหล่านั้นจะส่งผลให้นักเรียนสามารถจำเนื้อหาที่เรียนได้ไปด้วย กล่าวคือ หากครูนำภาพนักเรียนหักข้าวโพดมาแล้วให้บอกว่าในภาพมีค่านามอะไรบ้างนักเรียนก็จะสามารถบอกได้ว่ามี ข้าวโพด นักเรียน ที่เป็นค่านาม และภาพจำนักเรียนหักข้าวโพดก็จะอยู่คงทนในความจำของนักเรียนส่งผลให้การจำคำว่าข้าวโพดกับนักเรียนที่อยู่ในภาพนั้นคือค่านาม ดังที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับตัวครูผู้ออกแบบการเรียนรู้ ความเข้าใจบริบทนักเรียน เป็นหัวใจสำคัญที่จะพัฒนานักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ม้งให้มีการเรียนรู้ได้สำเร็จตามเป้าประสงค์

เอกสารอ้างอิง

- สถาบันวิจัยชาวเขา. (2541). *ชาวเขาความเข้าใจกับชนเผ่าต่างวัฒนธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: ชมรมบรรณารักษากร สถาบันวิจัยชาวเขา.
- สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. (2563). *ชนเผ่าม้ง (HMONG)*. https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1795&code_db=610004&code_type=05
- สุมิตรา อังวัฒนากุล. (2540). *วิธีสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.